

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Jáchym Wiaczka

Studentská diplomacie edukačních systémů České republiky a
Anglie

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně jen s použitím literatury zde uvedené.

V Olomouci 16.6.2022

.....

Poděkování

Jako první děkuji mému vedoucímu práce Mgr. Jiří Kropáčovi, PhD., LL.M. za velkou trpělivost a pomoc při psaní mé bakalářské práce. Také bych chtěl poděkovat rodině a všem ostatním lidem, kteří mi fandili ať to dotáhnu do konce.

Anotace

Tato práce se zabývá školními parlamenty na základních školách v České republice a Anglii. Definuje, co je to školní parlament, jaké má funkce a kdo jsou jeho členové. Dále popisuje situaci školních parlamentů v České republice a Anglii, poukazuje na problémy parlamentů a jejich případné řešení. Práce porovnává tyto dva systémy a snaží se najít podobnosti a rozdíly.

Abstract

This theses looks into school parliaments in primary schools of Czechia and England. It defines what a school council is, what are it's functions, and who are it's members. Furthermore, the work describes the situation of school parliaments in Czechia and England, points out their issues and how to prospectively solve them. The theses compares these two systems and looks for their simmilarities and differences.

Klíčová slova

Školní parlament, žákovská samospráva, základní školy, studentské volby, výchova k demokracii, studentská participace, Česká republika, Anglie

Key words

School parliament, pupil self-government, primary schools, students elections, democratic education, pupil participation, Czech Republic, England

Obsah

Úvod.....	7
Teoretická část	
1 Česká republika	9
1.1 Historie	9
1.1.1 Změny školství za komunismu	9
1.1.2 České školství po revoluci	9
1.2 Školní parlamenty v České republice	10
1.2.1 Popis školních parlamentů u nás	10
1.2.2 Kdo je členem školního parlamentu.....	10
1.2.3 Koordinátor parlamentu	11
1.2.4 Povinnost škol mít školní parlament	11
1.2.5 Problémy školních parlamentů v České republice	12
1.2.6 Možnosti zlepšení školních parlamentů	13
2 International standard classification of education – Mezinárodní klasifikační standard vzdělání.....	14
2.1 ISCED 1.....	14
2.2 ISCED 2.....	15
3 Školní parlamenty u nás	15
3.1 Školní parlamenty na prvním stupni základní školy	16
3.2 Školní parlamenty na druhém stupni základní školy	17
4 Anglie	18
4.1 Edukační systémy Spojeného království	18
4.2 Školní parlamenty v Anglii	19

Praktická část

5 Výzkum	20
5.1 Předpoklady výzkumu	20
5.2 Metoda výzkumu	20
5.3 Referenční školní systém	22
5.4 Rozhovory.....	23
5.4.1 Tomáš Hazlbauer	23
5.4.1.1 CEDU	23
5.4.1.2 Školní parlamenty podle CEDU.....	24
5.4.2 Asher Jacobsberg a Greg Sanders	24
5.4.2.1 Involver Education ltd.....	25
5.4.2.1.1 Smart School Councils	25
5.4.2.1.2 Jak vidí školní parlamenty Involver Education ltd.....	26
5.4.2.1.3 Problémy dnešních školních parlamentů.....	26
5.4.2.1.4 Demokratizace školních parlamentů.....	27
5.5 Porovnání školních parlamentů Anglie a České republiky.....	28
Závěr	30
Zdroje	31
Bibliografické zdroje	31
Elektronické zdroje	32
Mluvené zdroje	33
Přílohy	34
Obrázky	34
Vzory otázek k rozhovorům	34

Úvod

Tuto bakalářskou práci jsem chtěl napsat již při nástupu na vysokou školu. Ve svém životě jsem měl nesmírné privilegium žít dlouhodobě v jiné zemi a poznat tak jinou kulturu a zázemí. V pěti letech, ještě před koncem první třídy, jsme já a celá má rodina odjeli do Anglie na jeden rok bydlet, žít zde a poznávat. Z mnoha různých důvodů se tento jeden rok prodloužil na bezmála pět let, kde jsem studoval jako rodilý mluvčí na anglické základní škole. V Anglii jsem se musel rychle adaptovat na jiný jazyk a jiné mravy. Postupem času jsem se ale pomocí konstantnímu vystavování jiné kultuře naučil jejich jazyk, a tak jsem mohl začít svůj tamní život naplno vyvíjet.

Ve druhé třídě (takže v šesti letech) jsem poprvé hlasoval pro zástupce třídy do školního parlamentu. Ještě jsem nevěděl přesně pro co hlasuji, a tak je možné, že jsem hlasoval jen z důvodu kamarádství, další rok se toto ale změnilo. Ve třetí třídě jsem totiž už věděl, co je to školní parlament, jaké má funkce, a co pro ostatní žáky školy dělá. Chtěl jsem být jeho součástí. Naštěstí jsem ve své třídě na spolužáky udělal dostatečný dojem, že mě, Čecha, který sotva přijel do jejich země, vybrali jako zástupce třídy.

Školní parlament v Anglii si pamatuji jako produktivní místo, kde si zástupci všech tříd školy (v mém případě 7 tříd), povídali o tom, co se jim ve škole líbí a nelíbí, co by rádi pořádali za školní akce, a jak by si navzájem mohli pomáhat. Jako zástupce třídy jsem spolu se zástupkyní třídy sbíral podněty od našich spolužáků, poslouchal jejich námítky a ohrady proti různým věcem ve škole a na pozemku školy, a tyto poznatky jsem poté sděloval na schůzkách školnímu parlamentu. Během studia jsme jako parlament zařídili pro své spolužáky mnoha věcí. Na školní zájezdy a výlety jsme hlasovali ve třídách a poté hlasovali podruhé ve školním parlamentu, aby všichni žáci školy mohli mít hlas kam přesně se pojedou. Když nám paní ředitelka řekla, že máme malý přebytek peněz z dotací města, a měli bychom jej využít, nechala školní parlament, aby vymyslel způsob, jak peníze utratit. Peníze byly použity na nové okrasné kvítí kolem chodníku školy. Fotky některých členů parlamentu s novou výsadbou kyttek byly poté použity jako propagační materiály školy.

Po odjezdu z Anglie a následujícím nástupu na českou základní školu jsem prožil výrazný kulturní šok. Styl učení zdejších učitelů byl velmi rozdílný, než jsem si za pět let v Anglii zvykl. Oproti Anglii zde většina mých učitelů takzvaně vládla ocelovou pěstí a na názory žáků moc nebrali ohledy. Když jsem se po pár týdnech zeptal spolužáků i učitelů, kde bych mohl obhájit své názory a připomínky, bylo mi sděleno, že nic jako školní parlament na škole neexistuje. K mému překvapení jsem tedy neměl žádnou oficiální možnost, jak si stěžovat

nebo sdílet připomínky o životě ve škole s vedením. Netrvalo dlouho, abych si na nynější standard zvykl, pořád jsem ale měl na paměti, že žák by měl mít možnost a místo, kde si o škole povídat bez strachu z následků.

V České republice na 60% základních škol nějaká forma studentského parlamentu existuje (Hazlbauer, 2012). Na různých školách se parlament může jmenovat jinak; žakovský parlament, žakovská samospráva, školní rada, sdružení žáků atd. Všechny tyto organizované skupiny jsou si však velmi podobné. Mají za úkol zapojit studenty blíže do dění ve škole. Také je jejich cílem snažit se studenty lépe připravit na společenský život a povinnosti k němu připojeny, například na volby do státního zastupitelstva. Na školu se můžeme dívat jako na miniaturní stát s prezidentem (ředitel), premiérem (zástupce ředitele) a státní parlament (žakovská rada). V demokratické zemi by všechny tyto jednotky měly spolupracovat a dbát na co nejllepší chod státu. Škola by měla fungovat taktéž. Ředitel by měl přemýšlet nejen na číslech a okolnímu vnímání jeho školy, měl by také myslet na své zaměstnance, ale především na žáky. Bez studentů by škola nemohla existovat, a tak je důležité, aby se studenti ve škole měli co nejlépe a měli možnost bez strachu z úhony říct přesně, co si myslí, a dále co by se mohlo na škole změnit. Tuto možnost poskytuje právě školní parlament. Parlament pracuje jako spojovací institut mezi všemi žáky a nejvyšší autoritou na škole; ředitelem.

Úvod bych tedy rád ukončil sdělením vlastního názoru. Myslím si, že každá škola by měla mít školní parlament. Je na škole, jak jej uvede do provozu, měla by ale podporovat žáky v zavedení a provozování školních parlamentů na každém stupni vzdělávacího systému. Školní parlament byl pro mě velmi důležitou součástí školní docházky v Anglii, tento fakt jsem se ale dozvěděl, až když jsem luxus školního parlamentu ztratil v České republice.

Teoretická část

1 Česká republika

1.1 Historie

Od období Jana Amose Komenského se toho v českém školství změnilo hodně. O povinné školní docházce se zmínil již na začátku 17. století. Trvalo však až do druhé poloviny 18. století, než u nás povinnou školní docházku zavedla Marie Terezie. Začátkem 19. století byla opět vyhlášena povinná školní docházka, problémoví byli ale žáci, kteří do škol chodili jen sporadicky (Citarny, 2020). Školy všech druhů, od mateřské až po vysoké, prošly mnoha změnami. Tyto změny se vždy snažili být lepšími než předchozí verze, nahlédnutí časem zpět však ukáže, že to tak v několika případech nebylo. České školství se pomocí reforem a změn za celou jeho historii dostalo do první čtvrtiny školských systémů na světě (Modrá, 2019).

1.1.1 Změny školství za komunismu

Od roku 1945 až 1948 byl největším zastáncem a obráncem českého školství Zdeněk Nejedlý. Ten apeloval k reformě školství ve významu sjednocení škol v české zemi k jednoznačnému směru (Vališová, 2011). Roku 1946 byl vydán zákon č. 100/1946 Sb., ve znění pozdějších předpisů, který zřizoval pedagogické fakulty na všech univerzitách v tehdejším Československu. Tyto nové fakulty měly vyučovat nové učitele stejným stylem tak, aby příští generace učitelů i žáků byli vyučováni nebo vyučovali stejně (Zákony pro lidi, online, 2010). Od roku 1948 do roku 1989 se na českém území změnil stav českého školství častěji a radikálněji než v letech předchozích i nyníšších. Za těchto 41 let se z velké části změnilo školství minimálně 9krát podobou nových zákonů a změnami ve školní docházce (Chmelík, 2010). Když se na školní parlamenty díváme jako na demokraticky vedené řízení školy, je hned jasné, že komunismus v této stránce nebyl moc nadšen. Za komunismu tedy žádné velké kroky k demokratizaci škol nebyly.

1.1.2 České školství po revoluci

Po 17. listopadu 1989 se Česká republika stala demokratickým státem. Václav Havel se stal prvním prezidentem nové demokracie a s tou také začala nová éra školství v Česku. V roce

1990 byl vydán první školský zákon, který změnil chod školství v Česku. Tento zákon prošel mnoha změnami, reformami a novelizacemi, a proměnil se do nynější podoby školského zákona č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů (Chmelík, 2010).

1.2 Školní parlamenty v České republice

1.2.1 Popis školních parlamentů u nás

Školní parlament má mnoha názvů, někdy se mu říká žákovský parlament, sdružení žáků, studentská koalice apod. Školní parlament je dle mého názoru nejobjektivnější název, který zahrnuje všechny školy od mateřských až po střední, a tak tento popis budu používat v práci nejvíce. Je to sdružení žáků z mnoha tříd jedné školy, které má za úkol pomoci v komunikaci žáků s vedením. Pravidelně se setkává s koordinátorem parlamentu tak, aby žáci mohli řešit problémy ve škole společně s ředitelem (Hazlbauer, 2012).. Také je to místo pro navrhování změn, které si žáci myslí, že by mohli nějak vylepšit dění ve škole. Když se na školu díváme jako na malou, demokraticky vedenou zemi, dalo by se říct, že ředitel je prezident a školní parlament je právě to, parlament. Žáci do parlamentu se ale volí ve většině případech jednou ročně, aby všichni měli šanci prosadit se jako další kandidáti. Prezident se volí v jiných zemích jinak často, ve školství je na řediteli nebo ředitelce, jak dlouho dostanou ve své pozici, proto tato analogie nefunguje na sto procent. Prezident a parlament spolupracují spolu tak, aby ze státu (školy) udělali co nejlepší a nejproduktivnější celek.

1.2.2 Kdo je členem školního parlamentu

Členem školního parlamentu se stane žákyně nebo žák který je zvolen jako zástupce své třídy. Volen je ve většině případů demokratickou formou voleb, kde každý člen třídy má jeden hlas, a volí pro jednoho z kandidátů. Kandidát může být kterýkoli žák ze třídy. Musí však brát na vědomí, že pokud je tento žák zvolen, zavazuje se na celý školní rok, a tak má celý školní rok přenesenou zodpovědnost. Žák, který je zvolen jako zástupce třídy tím získá právo vstoupit do školního parlamentu a tím pádem také právo se ve školním parlamentu projevovat, hlasovat a řešit problémy a dilemata společně se svými vrstevníky. Zástupce třídy má ale za úkol mít na mysli blaho svých spolužáků a školy, a tak se své třídy ptá na jejich názory a debatuje o jejich nápadech. Tohle tedy znamená, že zástupce nemusí být nejnápaditější člen třídy, musí však umět argumentovat ve prospěch svých spolužáků a věřit v jejich názory (Froněk, 2013).

1.2.3 Koordinátor parlamentu

Koordinátor parlamentu je člověk, který dokáže vést parlament tak, aby se dokázal sám regulovat. To neznámá, že když si žáci zvyknou na samoregulaci, nemusí koordinátor nic dělat. Člověk, který parlament koordinuje, nedělá práci za členy parlamentu, snaží se je vést k efektivní spolupráci, motivuje je a dává zpětnou vazbu. Koordinátor není vedoucí parlamentu, je členem jako všichni ostatní, má ale navíc jiné povinnosti. Jako nejdůležitější úkol v roli koordinátora školního parlamentu považují být spojníkem mezi parlamentem a učitelským sborem a ředitelem. Další důležitý aspekt koordinátorovy práce je rozdělování úkolů. Bylo by pěkné, kdyby se všichni žáci mohli soustředit na všechny aspekty parlamentu stejně a měli stejné pravomoci, jelikož je ale parlament skládám žáky z celé školy, věkové rozdíly tento pohled neumožňují. Menším dětem je samozřejmě kladena stejná pozornost jako těm starším, nemůžou se jim však dávat úkoly nad jejich meze. Jinými slovy řečeno, koordinátor musí znát schopnosti všech členů parlamentu a rozdělovat úkoly tak, aby všichni členové měli co dělat, ale aby pro ně úkoly nebyly moc lehké nebo naopak moc těžké (Froněk, 2013). Ve většině případů je koordinátor parlamentu také učitel ve škole. Často se jedná o učitele humanitních předmětů, například občanské výchovy. Není ale špatný nápad aby koordinátor parlamentu byl externista najat školou jen pro tento úkon. Nemálo se stává, že učitel, který je zároveň koordinátor parlamentu má s touto pozicí problémy. Jeden z nich je ten, že jej členové parlamentu i při zasedání berou pořad jako učitele, a nejen jako další část parlamentního sboru. Toto obvykle znamená, že žáci například nemají dost odvahy stěžovat si na způsob výuky učitelů, nebo na jiné problémy které by mohly být k řešení s učitelem nepříjemné. Další je právě na straně učitele. Jako učitel je zvyklý, že třídu vede on, to je ale opak toho, co je po něm potřeba při zasedání školního parlamentu. Musí dát prostor žákům vyjadřovat se a řešit problémy sami mezi sebou s minimálním vměšováním jeho vlastních názorů (Hazlbauer, 2012). Pro učitele může být velmi obtížné přecházet z role učitele do role koordinátora a zpět a tím pádem měnit svůj přístup ke studentům podle toho, jakou má zrovna v tu chvíli roli.

1.2.4 Povinnost škol mít školní parlament

Školní parlamenty jsou v některých zemích světa povinné na každé základní škole, nebo jejímu ekvivalentu tamějšího školního systému. Například Wales má přímo v zákoně napsáno, že každá škola musí vytvořit školní parlament (ang. School council) a udržovat jej v chodu.

Ředitel školy má za úkol dohlédnout na parlament, aby měl během školního roku minimálně 6 zasedání. Ředitel školy je také povinen se dle možností zabývat vyjádřeními školního parlamentu (The School Councils (Wales) Regulations, 2005). Dle zákona 2005 No. 3200 (W.236), má škola povinnost do školního parlamentu zapojit všechny třídy od „Year 3“ nahoru – v České republice je ekvivalentem 2 třída prvního stupně. To znamená, že minimálně jeden žák z „Year 3“ musí být zvolen svou třídou do školního parlamentu a docházet na pravidelné setkání. Pokud má škola také sekci speciální školy, minimálně jeden zástupce z této oblasti školy musí být také přítomen na všech setkáních parlamentu (The School Councils (Wales) Regulations, 2005). V České republice naopak školní parlamenty povinné nejsou. Každá škola na našem území má možnost založit školní parlament, dokonce má povinnost povolit žákům založit jej, nemá ale povinnost založit jej sama. I přes tento fakt má ale většina škol na našem území školní parlament a pomocí postupu let, nových studií a metodik se počet školních parlamentů v Česku zvyšuje. Efektivnost těchto parlamentů je ale ovšem jiná věc. Faktem je, že i škola, která má parlament již dlouhou dobu, je pravděpodobně, že nefunguje efektivně tak, jak by měl (Tematická Zpráva, 2017). Pouze třetina škol s fungujícím školním parlamentem věnovala ideální dobu jeho chodu. To znamená, že pouhé stovky škol v České republice mají alespoň chvalitebně fungující školní parlament. Toto číslo se postupem času zvyšuje, v české republice je ale přibližně 4200 základních škol, a tak se pro dobro demokratického učení musí zrychlit vývoj školních parlamentů (Hazlbauer, 2022).

1.2.5 Problémy školních parlamentů v České republice

Za největší problémy se školními parlamenty v České republice můžeme považovat dvě věci; málo školních parlamentů a málo informací o školních parlamentech. I přes ten fakt, že je v ČR více jak polovina základních škol zapojena do života se školním parlamentem, je to pořád malý počet. Podle České školní inspekce (dále jen ČSI) je v prospěch všech škol a jejich žáků vytvořit školní parlament a aktivně se o něj zabývat (Tematická Zpráva, 2017). Na problém s množstvím školních parlamentů v České republice se můžeme také dívat z pohledu samotných žáků. Není nemalá šance že žáci ze sousedních škol, jedna s parlamentem a jedna bez, by mohli mít velké rozdíly v myšlení o tom, jak mohou ovlivňovat dění ve škole. Studenti školy bez parlamentu by mohli být rozhořčeni z nepravosti situace. Samozřejmě by pak právem mohli parlament založit. I kdyby se problém množství školních parlamentů spravil, pořád je tady problém informací. Školní parlamenty jsou na školách pozitivním aspektem, je ale

pravdou, že mnoha ředitelů a vedení si s nimi neví rady (Hazlbauer, 2012). Ředitelé základních škol souhlasí s českou školní inspekcí o tom, že zakládat školní parlamenty je pro chod a vývoj školy důležité. Vedení dnešních základních škol má však velký problém; sami při jejich povinné školní docházce školní parlament s největší pravděpodobností neměli. Neví, co se má v parlamentu dít, neví, kdo jej má řídit, neví, jaké má mít funkce. Tyto otázky však musí zodpovědět co nejefektivněji pro dobro své školy (Froněk, 2013).

1.2.6 Možnosti zlepšení školních parlamentů

Už dlouhou dobu se v České republice snaží určití lidé zlepšit demokratické vyučování a školní parlamenty do této snahy zapadají také. Dnes už existují různé metodiky pro koordinátory školních parlamentů. První metodikou vydanou u nás v České republice se stala metodika „Žákovský Parlament: Jak začít s parlamentem, aby brzy neskončil“, (Hazlbauer, 2012) společně s druhou a třetí metodikou pod názvy „Žákovský Parlament II: Jak vybrat zástupce tříd a udělat z nich dobrý tým“ a „Žákovský Parlament III: Jak vést zasedání, aby nás to bavilo“. Všechny tyto metodiky byly vydány neziskovou organizací Centrum pro demokratické učení (dále jen CEDU). Nezisková organizace CEDU byla založena v roce 2008 a jako první se v České republice zabývá demokracií ve školách a školními parlamenty. Pracují s mnoha školami po celé oblasti České republiky. Jejich vize je do roku 2025 pomoci realizovat výchovu k občanství na českých školách efektivněji než doposud, toto zahrnuje i zakládání školních parlamentů a výuka koordinátorů, aby věděli přesně jak a co mají ve školních parlamentech dělat (Centrum pro demokratické učení, 2013). Jiné způsoby zlepšování školních parlamentů jsou různé. Většina laických lidí, kteří vyrůstali ve škole, která parlament neměla, o nich dnes vůbec ani neví. Je těžké změnit něco, o čem většina lidí neví a nejeví o to zájem. Tento přístup je právě jeden z problémů, který by se pro dobro edukace v této zemi měl nadobro změnit. Informovanost obecného obyvatelstva je dnes díky internetu na mnohonásobně vyšší úrovni než před padesáti lety, je ale fakt, že o věcech které si člověk nehledá sám, se často nemůže ani dozvědět (Poushter, 2017). Jako zlepšení parlamentů můžeme brát vůbec jen konverzaci o nich. Čím více lidí bude o školních parlamentech vědět, zajímat se o nich, a povídat si se svými dětmi, učiteli a známými, tím budou lepší, jednodušší a efektivnější možnosti zakládání nových a lépe fungujících školních parlamentů.

2 International standard classification of education – Mezinárodní klasifikační standard vzdělání

International standard classification of education (dále jen ISCED) je způsob získávání, shromažďování a porovnávání školních systémů v různých zemích ve světě. Je to mezinárodně uznávaný systém vytvořen organizací UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) a je používán ve všech zemích, které jsou členy OSN (Organizace spojených národů). Oficiálně byl přijat jako standard na generální konferenci UNESCO. Úroveň ISCED, kterou organizace přiřadí ke každé části školního systému dané země, vybírá systém pomocí dvou aspektů systému. První je úroveň vyučování žáků a druhý jsou okruhy výuky. Pomocí analýzy těchto dvou aspektů může ISCED přiřadit úroveň ke školnímu systému (ISCED 2011, 2012). Na výběr je z devíti úrovní ISCED, k vidění níže je vlevo nynější standard, vpravo již nepoužívaná verze:

Úroveň	Označení	Odpovídající úroveň ve školství ČR	ISCED 1997
0	vzdělávání v raném dětství	jesle	není
	předškolní vzdělávání	materská škola	0
1	primární vzdělávání	1. stupeň základní školy	1
2	níže sekundární vzdělávání	2. stupeň základní školy, 1.–4. ročník osmiletých, 1.–2. ročník šestiletých středních škol	2
3	vyšší sekundární vzdělávání	střední škola (maturita či vyučení), konzervatoř	3
4	postsekundární terciární vzdělávání	pomaturitní studium (jazyková škola, zkrácené studium pro získání středního vzdělání s vyučným listem nebo maturitní zkouškou na střední škole)	4
5	krátký cyklus terciárního vzdělávání	vyšší odborné vzdělání na konzervatoři	5B
6	bakalářská nebo jí odpovídající úroveň	bakalářské studium VŠ, vyšší odborná škola	5A,5B
7	magisterská nebo jí odpovídající úroveň	magisterské studium VŠ	6A
8	doktorská nebo jí odpovídající úroveň	doktorské studium VŠ	6

Obrázek 1 (Systém kódování úrovně vzdělání podle klasifikace z roku 2011, 2022), převzato z: https://cs.wikipedia.org/wiki/International_Standard_Classification_of_Education

2.1 ISCED 1

Je vytvořeno s designem k vyučování základních schopností vzdělaného člověka: čtení, psaní a počítání. Důležitou součástí ISCED 1 je položení základů pro vyšší vzdělávání, chápání a poznávání. První úroveň ISCED je také používána k duchovnímu a sociálnímu vývoji žáka. Je to obecná úroveň studia, a tak komplexita výuky nebývá moc velká a vyučuje se s malou, či žádnou specializací. V různých zemích a státech se úroveň ISCED 1 nazývá jinými slovy. V Anglii je ISCED 1 kategorizován jako primární vzdělání. U nás je ISCED 1 znám jako první stupeň základního vzdělání. První stupeň základních škol je v České republice běžně chápán

jako prvních pět let povinné školní docházky, tedy 1–5 ročník. Mezinárodní identifikátor tohoto stupně školní docházky a tím pádem ekvivalent ve všech zemích světa je ISCED 1. Ve velké převaze je na přijetí do první úrovně ISCED jediným požadavkem věk. V České republice do první třídy nastupují žáci ve většině případů v šesti letech. Není ale nevídané, že některé budoucí školáky nechají ještě rok, tedy do sedmi let, rodiče ve školce nebo doma. Důvody jsou k tomu různé, a je na rodičích, zda dítě přihlásí do školy v řádných šesti letech, dříve nebo později. Stává se také, že je dítě již v pěti letech vyzrálé natolik, že jej do školy pustí naopak o rok dřív. I přes to, že v jedné první třídě mohou efektivně být děti, které mají pět, šest a sedm roků, na ISCED úroveň tento fakt nemá žádný dopad. Jak jsem v předchozí kapitole zmínil, ISCED úroveň se vybírá podle úrovně a okruhu učiva, ne podle věku žáků učivo se učících (ISCED 2011, 2012).

2.2 ISCED 2

Začíná po čtyřech až sedmi letech studia ISCED 1, kdy studium šestileté je nejobvyklejší. Nejčastěji začíná žák ISCED 2 ve 12 letech, u nás je to obvykle o rok dříve. V České republice je počátek druhého stupně ISCED po pěti letech na základní škole a často pokračuje čtyři roky do deváté třídy, nebo se žák může rozhodnout, že nastoupí na osmileté gymnázium, kde nastoupí na jinou školu, pořád ale na stejnou úroveň ISCED. Na rozdíl od ISCED 1, většina předmětů má na druhé ISCED úrovni specializovaného učitele či učitelku, a třída chodí na různé hodiny do speciálně zařízených učeben. ISCED 2 má za úkol navázat na studium z ISCED 1. Dalším cílem tohoto stupně je položit základy pro celoživotní učení v každém absolventovi či absolventce. Druhý stupeň základních škol v České republice začíná šestým rokem a končí devátým. Toto stádium studia je vnímáno pod úrovní ISCED 2. Není to však jediný školní ústav, který je pod touto úrovní znám. Do ISCED 2 patří také první až čtvrté ročníky osmiletých gymnázií, nebo také první až druhé ročníky středních škol šestiletých (ISCED 2011, 2012).

3 Školní parlamenty u nás

Jak jsem zmínil v předchozím odstavci, přibližně 60 % základních škol v České republice má nějakou formu školního parlamentu. Toto číslo je stejné na středních školách všech stupňů výuky. Mateřské školy zde v práci bohužel nebudou probírány z důvodu

nedostatečné literatury a vůbec školních parlamentů na mateřských školách v České republice. V České republice existují žákovské parlamenty na většině základních škol. Toto ale není faktem díky vládně organizovanému povzbuzování školních parlamentů. Na našem území platí, že si každá škola školní parlamenty zřizuje podle svého. To znamená, že dvě sousední základní školy v jednom městě mohou mít školní parlamenty obě, řeší se však na každé škole úplně jinak. Školský zákon se v jedné části o školních parlamentech zmiňuje. Ve zmínce je psáno, že žáci všech škol mají právo zřizovat ve škole orgány samosprávy např. školní parlament, mají právo se navzájem do parlamentu volit, řešit mezi sebou problémy ve škole a také své poznatky, připomínky a stížnosti sdílet s ředitelem. Ředitel je poté povinen se zabývat všemi produkty školního parlamentu. Více do specifik, jak by tato komunikace mezi žáky a ředitelem měla fungovat, zákon nepíše. Zákon se tedy nezmiňuje o nijakém přesném způsobu, jak školní parlament vytvořit. Na většině základních škol tedy školní parlament může být, nemusí však být efektivní. Také můžeme usoudit, že na základních školách v České republice, kde nejsou v nynějších časech školní parlamenty brány ve většině případů jako důležitá součást školního života, jsou školní parlamenty brány spíše jako dobrovolná činnost usilujících studentů, ne jako potřebný komunikátor hierarchií školy. V tomto případě je též zjevné, že většinu školních parlamentů v České republice vytvořilo na školách vedení nebo dospělá složka školy, ne žáci (Vidláková, 2012).

3.1 Školní parlament na prvním stupni základní školy

Na prvním stupni základních škol se moc často školní parlament nevidí. Většinou je totiž ve školách brán školní parlament jako věc pro starší děti. Pátá třída škol se školním parlamentem je do něj začleňována nejčastěji. Zástupce páté třídy je v 91 % školních parlamentů. Kauzálně s věkem toto procento ale klesá. Zástupce čtvrtých tříd je ve školním parlamentu jen 64 % času. Třetí třída je na tom stále hůř, pač má ve školních parlamentech zástupce méně než polovina škol v ČR, přesněji 44 %. Druháci v České republice taktéž nemají ve velké míře zástupce ve školních parlamentech, v parlamentu sedí druhák pouze 27 % času. Nejmladší žáci prvních tříd jsou na tom však nejhůř, ani jedna pětina se o školním parlamentu ani nedozví. Ve školních parlamentech má zástupce první třídy jen 14 % základních škol (Tematická Zpráva, 2017). Začínající školák první třídy má ve většině případů 6 let, někdy však 5 nebo 7. V těchto letech dětského vývoje se teprve začíná s organizovanou výukou a je časté, že žáci nemají ještě dostatečné znalosti a dovednosti, aby si sami dělali samosprávu. Toto

neznamená, že by se nejmenší členové školního života do parlamentu zapojovat neměli, jen je potřeba začlenit je tak, aby jejich přítomnost byla přínosem jak pro parlament, tak pro ně samotné. Po žácích prvních tříd nemůžeme chtít plnou oddanost a ochotu ke školnímu parlamentu, můžeme je ale vést k tomu, aby sami chtěli ve školním parlamentu sdělovat své názory a připomínky. Ve třídách prvního stupně je důležité, aby se vůbec nějaké poznámky k chodu ve škole se žáky řešily. Tady přichází do obrazu třídní učitel, který musí své studenty motivovat k diskuzi o tom, co je ve škole baví, co se jim líbí, ale taky naopak co je pro ně ve škole negativem. Měl by žáky nabádat k hovorům o, pro ně, důležitých aspektech jejich školy. Žáci mohou pomocí hromadné diskuze ve třídě přijít na věci, které by mohl zástupce třídy přinést do školního parlamentu a tím pádem k řediteli školy (Froněk, 2013). Parlament není jen o tom měnit školu k lepšímu, je také o vylepšování schopností jeho členů. Žák první třídy, který se stane členem parlamentu pomocí voleb (volby si volí škola každá podle svých možností), se pomocí parlamentu dostane do pravidelného styku se staršími spolužáky na místě, kde si jsou všichni rovni. Takle situace může mladším žákům zvyšovat sebevědomí, vylepšovat konverzační schopnosti a schopnosti projevu. Je časté, že žáci myslí na problémy ve škole jen pod svým úhlem pohledu, snaží se tak řešit jen věci, které vidí a které je ovlivňují, zapominají ale že jejich třída není jediná ve škole a že jiné třídy a jiné věkové kategorie žáků mohou mít problémy a poznámky úplně jiné. Tohle je další důvod proč do školního parlamentu zařazovat i mladší žáky prvních až pátých tříd. Mají jiný pohled na situace ve škole.

3.2 školní parlament na druhém stupni základní školy

Většinu školních parlamentů na základních školách v České republice najdeme právě na druhém stupni. Zde už jsou žáci starší, mají jiné hranice dovednosti než děti na prvním stupni. Když také vezmeme v potaz, že žáci jsou na škole už třeba šestým rokem, ví přesně jak to ve škole chodí, jaké jsou vztahy mezi třídami, mezi učiteli a vedením, a také možná už ví jaký má vztah s ředitelem školní parlament. Jelikož mají žáci druhého stupně již dlouholetou praxi s děním ve škole, je pravděpodobné, že k němu budou mít jisté připomínky. Bez školního parlamentu by ale nebylo, jak tyto připomínky předávat na správné místa. Ve školách jsou dnes velmi často takzvané schránky důvěry, tyto schránky jsou skvělým způsobem, jak žáci mohou anonymně podávat vedení školy poznámky o svých spolužácích, učitelích a celkovému prostředí ve škole. V praxi tyto schránky fungují tak jak mají jen ojedinele. V mnoha případech jsou schránky důvěry důležitou součástí školy, je ale také pravdou, že je žáci nevyužívají moc

často, a pokud ano, jde většinou o jednotné případy například šikany, které jsou vyřešeny posléze přímo s postiženými žáky. Schránka důvěry tedy ve školách České republiky má spíše funkci anonymního udavače. Je zde sice prostor pro zvětšení okruhu funkcí na poznámky ohledně školy, lepším systémem je však právě téma této bakalářské práce, školní parlament. S vědomím, že žáci druhého stupně jsou starší, mají více vědomostí a je jim možno dát více důvěry k dokončení aktivit jim zadaným, je snadné předpokládat, že efektivita školního parlamentu na druhém stupni bude hlavně v rukou žáků, a ne v rukou koordinátora. Důležitým úkolem koordinátora parlamentu je právě naučit žáky během jejich prvních let ve školním parlamentu dovednostem, které mohou využít na druhém stupni, když jsou starší. Schopnosti naučené pomocí taktilní výukovou metodou v dřívějších letech účasti ve školním parlamentu mohou žáci využít pro samostatné iniciativy změn ve škole.

4 Anglie

4.1 Edukační systémy Spojeného království

Spojené Království se skládá ze čtyř propojených, ale jinak individuálních států. Anglie, Skotsko, Wales a Severní Irsko jsou čtyři země, které patří do Spojeného království. Všechny čtyři země mají svůj vlastní parlament, kde mohou rozhodovat o věcech státu svého, ale taky Anglie. To znamená, že ovlivňovat zákony a ústavy právoplatné na anglickém území mohou všechny čtyři země a jejich parlamenty stejně, ale Anglie nemá právo zasahovat do parlamentu ostatních. Anglie je největší ze čtyř zemí, potom je Skotsko, Wales a Severní Irsko. Severní Irsko je jediná země ve Spojeném Království, která nemá území ve Velké Británii. Velká Británie je spíše geografický název pro největší ostrov britského souostroví (CGP Grey, 2013)

Jak může být zřejmé z toho, že každá země má svůj vlastní, funkční parlament, i některé aspekty vedení státu budou jiné mezi zeměmi. Dvě největší samostatné jednotky státních vedení jsou zdravotní a edukační ministerstva. Celé Spojené Království má základní požadavky pro to, aby se každému jednotlivci dostalo nejlepšího vzdělání, jaké je možné, ostatní záležitosti o tom, jak přesně vzdělání dostane jsou však na popud samotných států. Jako příklad uvedeme školní parlamenty ve Spojeném Království. Ve třech čtvrtinách území nejsou povinné školní parlamenty vůbec. Povinné jsou pouze ve Wales, kde mají v zákoně napsáno i počet nutných schůzek ročně (The School Councils (Wales) Regulations, 2005). Ostatní země tento přístup neuznali na nutný, a tak zůstaly školní parlamenty jen dobrovolnou součástí školních systémů (Jacobsberg, 2022).

4.2 Školní parlamenty v Anglii

První psaná zmínka o školních parlamentech, jak je známe dnes, byla v Anglii zaznamenána v druhé polovině devatenáctého století (Lexico, 2021). Od té doby se už v Anglii ve školách zajímají o názory studentů a studentek a také se zajímají o to jak tyto názory, posudky a poznámky mohou sdělovat výše do hierarchie školy, vedení, dokonce i ministerstva. V Anglii jsou školní parlamenty popisovány podobně jako ty u nás. Většinu času jde, stejně jako tady, o skupinu zvolených zástupců tříd, kteří se regulérně schází a snaží se posunout školu k tomu, aby byla lepším prostředím pro všechny (Lexico, 2021). Jak žáci, tak učitelé a vedení si ve velké míře školního parlamentu váží a kladou mu respekt. Není nemalá šance, že jsou školní parlamenty přizvány například k výběrovému řízení na nového pana nebo paní ředitelku (Hazlbauer, 2022).

Školní parlamenty jsou zde důležitou součástí školní docházky, nejen z důvodu komunikace mezi žáky a vedením školy, ale také z důvodu občanské výuky. Ve školních parlamentech se členové učí různým dovednostem, které jim v budoucnosti v životě mohou být velmi nápomocny. Už při výběru zástupce nebo zástupkyně třídy se kandidáti učí, jak na lidi působit, jak s nimi komunikovat a jak přesně dokázat, že budou nejlepší volbou do parlamentu. Pro ty, kteří v parlamentu nechtějí být, je to také naučné období. Nekandidující žáci se naopak učí pozorně poslouchat všechny kandidáty, zjišťovat co všechno, pokud něco, pro ně mohou udělat, a s rozumem a uvážením se rozhodnout pro koho z nich volit. Všechny tyto edukativní aspekty již jen voleb do školního parlamentu jsou důležitými součástmi žití v nynější demokratické společnosti.

Praktická část

5 Výzkum

5.1 Předpoklady kvalitativního výzkumu

Předpoklady deskriptivního sekundárního výzkumu dokumentárních a obrazových materiálů, odrážející situaci aplikací v oblasti parlamentů jsou tři. Níže jsou definovány následovně v další části kapitoly. První předpoklad je seznámit čtenáře s konceptem školních parlamentů. I přes fakt, že v České republice 60% základních škol parlament má (Tematická zpráva, 2017), toto číslo je poměrně nové. Je tedy předpokladem, že generace lidí, kteří ze základní školy vyšli například ještě před počátkem nynějšího milénia, o školních parlamentech ani neslyšeli. Tito lidé mohou být i učitelé na základních školách, a tak je prospěšné, aby o školních parlamentech věděli.

Druhý předpoklad výzkumu spočívá v identifikaci problémů již zaběhnutých školních parlamentů a v řešení těchto problémů. K pomoci řešení právě těchto nalezených problémů bude velmi nápomocný třetí předpoklad výzkumu této práce.

Právě třetí dílčí předpoklad porovnává a vymezuje školní parlamenty v České republice a Anglii. Pomocí porovnání dvou zemí, kde jeden má žákovské parlamenty zavedené již století, a druhý má oproti tomu teprve mírnou zkušenost, získáme praktické znalosti, informace a zkušenosti, jak přesně s parlamenty fungovat. Díky již zavedeným praktikám v Anglii a znalostem o tom, co v zemi nefungovalo a co naopak mělo velký úspěch, můžeme urychlit zavádění funkčních a efektivních školních parlamentů do více škol po celém území Česka.

5.2 Metoda výzkumu

Empirickou část této bakalářské práce jsem se již v prvním ročníku mého studia rozhodl psát pomocí kvalitativní metody výzkumu. Hlavní důvody k tomuto závěru byly dva. Jeden osobní, a druhý akademického typu. Osobní důvod pro použití kvalitativní metody výzkumu byla moje zvědavost a chtíč dělat něco jiného než ostatní. Většina mých spolužáků a kolegů jak z mého ročníku, tak i z vyšších a nižších používají a používali na svůj výzkum v práci metodu kvantitativní (dotazník). Ve velké převaze si kolegové vybírali dotazník jako metodu shromažďování dat. Když jsem každý rok pozoroval studenty všech oborů shánět velké počty respondentů pro vyplnění různých dotazníků, přišlo mi nesympatické být další z nich. Chtěl

jsem, aby mě psaní práce bavilo a věděl jsem, že hledání respondentů vhodných pro mé téma a analýza dat vyhodnocených z dotazníků by mě bylo nebavilo. Najít důvod akademického typu, proč si vybrat metodu kvalitativní namísto kvantitativní, příliš obtížné nebylo. Dle mého názoru se k tématu této bakalářské práce více hodí kvalitativní metoda výzkumu. Touto metodou se může najít jeden i více dobrých nebo špatných exemplářů školních parlamentů. V obou případech se poté mohou školní parlamenty do hloubky analyzovat a tím získat informace a znalosti, které by z případných rozeslaných dotazníků nemusely být zřejmé. Tím lze naplnit předpoklady a zodpovědět přínosné otázky. Kvalitativní metodou se tedy můžeme dostat hlouběji do případných problémů parlamentů exemplárních škol.

Rozhovor se znalými lidmi a experty je dalším aspektem kvalitativní metody, který se nelehce napodobuje metodou kvantitativní. I přes fakt, že v dotazníku, který by hypoteticky byl pohonem kvantitativní metody, mohou být napsány naprosto totožné otázky, na které je expert tázán v rozhovoru, je pravděpodobnější, že z rozhovoru bude vytěženo více kvalitních a zpracovatelnějších informací než z dotazníku. Při nestrukturovaném nebo polostrukturovaném rozhovoru je šance pro obě strany konverzace zavést povídání hlouběji do tématu. Toto se děje pomocí lidského přístupu k rozhovoru, a tak je časté, že si jedna, druhá nebo obě strany konverzace vzpomenou na novou otázku, připomínku, nebo anekdotu, která by mohla pro konverzaci a tím pádem také práci, být přínosem. Pohledem na téma této práce je zjevné, že kvalitativní metoda pomocí polostrukturovaných rozhovorů je správnou volbou pro konání výzkumu (Hendl, 2008). Jak je zřejmé z teoretické části práce, Česká republika je teprve na začátku cesty k rozsáhlým a správně fungujícím školním parlamentům na základních školách. Proto jsem se pro účely výzkumu spojil s experty na školní parlamenty v obou zemích, tedy České republiky a Anglie, a vykonal s nimi podrobné rozhovory o podmínkách škol, požadavků států, stavem školních parlamentů v jejich zemi a také o problémech jednotlivých aspektů a jejich řešeními. Rozhovory byly polostrukturovaného typu a byly konány neformálním způsobem přes internetovou aplikaci Google meet. Každý rozhovor trval mezi 20 až 60-ti minutami. Experty na školní parlamenty jsem kontaktoval tři; jeden byl Čech, Mgr. Tomáš Hazlbauer, dva byli Angličané, Asher Jacobsberg a Greg Sanders. Informovaný souhlas byl konkludentní.

5.3 Referenční školní systém

V České republice a Anglii jsou pochopitelně dva rozdílné školské systémy. Při psaní této práce jsem se musel zamyslet a rozhodnout, který systém bude základem porovnání. Oba systémy mají své pro a proti. Tyto osobní názory o pozitivích a negativích obou školních systémů nyní přiblížím v následujících kapitolách.

U českého školství beru pro jako; to že ho znám z první ruky, to, že lidé, kteří tuto práci budou číst budou nejspíše Češi, takže s Českým školním systémem budou více zpřítomněni, a taky to, že základní škola v Česku končí 15 rokem života žáka, tzn. přechod z věku dětského do adolescence (Universum, 2002). Další pozitivum braní českého systému jako základního je celkový přístup k informacím a lidem do něj zapojených. V Česku se snadno najdou informace o českém školství. Pozitivně vnímám v kontextu předkládané práce to, že České školství není stejné jako Anglické. Kdyby byly oba systémy ve všech aspektech stejné, nebo alespoň podobné, bylo by porovnání lehčí snad ve všech případech. Různé země však školské systémy řeší jinak. Je tedy nemožné srovnávat školské systémy Anglie a České republiky jako stoprocentně sobě rovné.

U anglického školství jsou pro a proti velmi podobné. Stejně jako školství České republiky, i to anglické znám z první ruky. Od první, do páté třídy (v překladu na český systém) jsem byl žákem anglické základní školy. Náklon k tomu, aby základem bylo anglické školství, zvětšuje taky právě fakt, že při hledání zdrojů a zkoumání anglického školství z knihovny v Olomouci, Brně, Ostravy i Prahy jsem zjistil, že se bližší informace nalézají jen těžko a zřídka. Chtěl bych, aby tato práce také pomohla při hledání informací o anglickém školství i budoucím studentům a tím jim ulehčila práci. Negativa braní anglického systému jako základ pro tuto práci ale také existují. Jako první je právě to, že čeští čtenáři práce nebudou předem obeznámeni o nuancích zahraničního a pro ně cizího, školního systému. Tím pádem je možné, že čtení může být matoucí. Důvod, který jsem ještě před pár větami uvedl jako kladný pro uvedení anglického systému jako základním, nyní použiji pro opak. Hledání důvěryhodných informací a zdrojů o anglickém školství v Českých knihovnách bylo a je velmi obtížné. V průběhu psaní práce jsem volal mnohokrát do Anglie do různých škol, do různých firem, a dokonce i na ministerstvo vzdělání v Anglii. Přes veškerou snahu a ochotu tamních kolegů a kolegyně bylo ale nemožné poslat mi do Česka nutné zdroje a knihy, které by byly nápomocné pro psaní této práce.

Uvažování nad tím, který školský systém tedy budu v práci využívat jako základní se dostalo opět na stejné místo jako na začátku. Nakloněn jsem byl k oběma systémům ve stejné

míře a stejně tak jsem od nich byl odrazován. Proto jsem se rozhodl nevyužít jako referenční ani jeden z nich. Pro posouzení, porovnání, analýzu a shromáždění veškerých dat, použiji jako základní systém jen teoretický, a to systém ISCED. Tento mezinárodně uznávaný systém označování a zařazování škol a jejich stupňů je jediný způsob, jak být v práci objektivním a jak psát bez předem zažitých předsudků buď k českému, nebo i anglickému školství.

5.4 Rozhovory

5.4.1 Rozhovor s Tomášem Hazlbauerem

Mgr. Tomáš Hazlbauer je prvním člověkem, jehož expertízu využiji pro tuto práci. Je to jeden z nejlépe informovaných lidí o školních parlamentech v České republice. Byl u vzniku značky CEDU a ředitelem společnosti je již 9 let. Je spoluautorem tří metodik pro provozování správně fungujícího žákovského parlamentu. Své znalosti používá k rozvíjení školních parlamentů v Česku a se společností se snaží edukovat školy, učitele i žáky o kladech demokratického učení.

5.4.1.1 CEDU

Značka CEDU vznikla v roce 2008, kdy členové firmy vytvářeli a provozovali pro Evropskou unii (dále jen EU) projekty zaměřené na vyučování člena EU k demokratickému myšlení. Tyto projekty fungovaly mezi lety 2008-2010. V roce 2010 se zaměřili na konzultování a vytvořili konzultační centra pro školy, kde se vedení školy společně se zaměstnanci a ostatními zainteresovanými lidmi mohli učit a zjišťovat informace o žákovských parlamentech. Poté (v roce 2013), co se konzultační centra ukázaly jako dobrá investice času a peněz, skupina, co doposud pracovala pod štítem EU, se musela právně osamostatnit, a tak vytvořili obecně prospěšnou společnost (dále jen OPS) CEDU. Tako OPS doposud pracuje na zlepšení demokratického učení ve školách České republiky a vyučování demokracie pro obecnou populaci (Hazlbauer, 2022). Prohlášení, že se budou aktivně držet metodik a poraktických poznámek od CEDU, podepsalo v České republice přibližně 200 škol. Tyto školy berou školní parlamenty jako prioritu pro dobro svých studentů a snaží se je co nejvíce implementovat do každodenního života ve škole. Metodiky, přednášky nebo workshopy si od CEDU každý rok kupuje přibližně 500-700 škol. Některé tyto školy jsou však opakující se zákazníci, a tak není možné říci kolik přesně škol je nějak zapojených do sítě CEDU.

Metodiky, které pro CEDU napsal Hazlbauer (2012), jsou napsány na základě výzkumů

a poznatků, také ale hlavně na metodách ostatních zemí, zejména Velké Británie. Pan Hazlbauer se dokázal spojit s Gregem Sandersem a Asherem Jacobsbergem z Anglie. Oba dva jsou také experty na školní parlamenty ve své zemi, a tak pomáhali rozvinout školní parlamenty v Česku. V následujících odstavcích bude popsáno, jak přesně pracují Asher a Greg k dalšímu rozvíjení školních parlamentů ve své zemi.

5.4.1.2 Školní parlamenty podle CEDU

Již hned u slov školní parlament vzniká pro školství první problém. Školní parlament je sterilní název pro něco, co by mělo znázorňovat, že studenti jsou těmi hlavními aktéry. V CEDU dlouho přemýšleli, jak přesně přejmenovat školní parlament tak, aby lépe ukazoval na jeho hodnoty a procesy. Došli k závěru, že žákovský parlament je nejlepší volbou. Slovo „žákovský“ proto, aby samotní žáci věděli, že je to organizace jejich, ne školy nebo vedení. Slovo parlament muselo i přes námitky zůstat. Jiné synonyma nebyla dostatečně významuplná, nebo nedostatečně známá v obecném slovníku laického člověka. Dle Hazlbauera (2022) jsou dnes žákovské parlamenty v České republice obecně na špatném místě. Ve spolupráci s ČSI v roce 2017 udělalo CEDU výzkum českých škol a jejich školních parlamentů. Zjistili, že přibližně dvě třetiny parlamentů nefungují tak, jak by podle CEDU a jejich metodik, měly (Tematická zpráva, 2017). Pouze necelé dvě třetiny škol vůbec parlament mají, a z těchto škol jej dvě třetiny nepoužívají správně a efektivně tak, jak by mohly. Tento fakt znázorňuje nedostatek znalostí v okruhu žákovských parlamentů, který vede ke špatně fungujícím parlamentům, nebo dokonce k rušení parlamentů celkově (Nováková, 2022).

5.4.2 Rozhovor s Asherem Jacobsbergem a Gregem Sandersnem

Asher Jacobsberg má základy v demokratickém vyučování mladistvých. V roce 2003 začal pracovat pro organizaci School Councils UK, která se zaměřovala na analýzu a zlepšování školních parlamentů ve Spojeném Království. V roce 2009 se stal spoluzakladatelem firmy Involver Education Ltd. Od té doby firmu řídí a společně s kolegy se snaží vyučovat demokratické myšlení v mnoha aspektech všedního života. Nyní žije v Malawi, kde podporuje několik místních nestátních neziskových organizací. Tyto organizace se hlavně soustředí na zlepšení všedního života v Malawi. Zároveň co se stará o správném chodu neziskových organizací v Malawi, distančně řídí Involver v Anglii. Dnes už není tak zapojen do dění v charitě Smart School Councils UK, pořád je ale informován o obecných informacích Gregem Sandersem.

Greg Sanderson je nynější ředitel charity Smart School Councils. V roce 2004 začal pracovat společně s Asherem Jacobsbergem v organizaci School Councils UK. Je to zkušený podnikatel, který se zajímá o sociální práci s mladými lidmi. Od roku 2018 řídí Smart School Councils sám a pořádá besedy a přednášky o jejich progresivním pohledu na školní parlamenty.

5.4.2.1 Involver Education ltd.

V roce 2003 byla v provozu společnost School Councils UK, která se zaměřovala na analýzu a zlepšování školních parlamentů ve Spojeném království. V té době se ministerstvo školství v Anglii začalo více zabývat nejenom akademickým vzděláním žáků a žákyň, ale také jejich osobním, spiritualistickým a sociálním rozvojem. V literaturách pro školy o nových standardech výuky byly často zmíněny školní parlamenty, nestaly se však nikdy povinnou součástí školního kurikula. Kvůli těmto zmínkám a novému přístupu k výuce občanské nauky, začala organizace School Councils UK pracovat s více a více školami a organizacemi. Bohužel se organizace přes veškerou snahu dostala v roce 2009 do insolvence a přestala provozovat činnost. Asher Jacobsberg se společně s Gregem Sandersem, kteří v té době spolupracovali ve School Councils UK, rozhodli založit novou organizaci pod názvem Involver Education ltd. (dále jen Involver), která se měla zaměřit jak na školní parlamenty, tak na jiné aspekty demokratizace života. Jako jeden příklad demokracie v životě uvedl Asher život v sociálních zařízeních a jak zapojují mladší členy do rozhodování o životě tam. Po uvážení, vedoucí organizace zjistili, že by chtěli rozdělit řešení demokratických problémů ve světě a demokratizaci školních parlamentů na dvě oddělené právní entity. V roce 2016 Involver vytvořili charitu Smart School Councils, která měla oddělit svět školních parlamentů od běžného vyučování demokracie, kterému se i nadále věnovala firma Involver Education ltd. (Sanderson, 2022)

5.4.2.1.1 Smart School Councils

Charita, kterou v roce 2016 založila firma Involver, pojmenovali Smart School Councils (česky Chytré Školní Rady). Jejich cílem je změnit, jak se lidi dívají na školní parlamenty, a lépe začlenit všechny žáky a žákyň školy. Dnes už charita podporuje přes 400 škol nejen v Anglii a zbytku Spojeného království, ale i na blízkém východě, Austrálii a Maďarsku. Charita byla oceněna cenou pionýra demokracie charitou NESTA, ta se zabývá inovacemi ve vědě, technologii a umění (Nesta (Charity), 2022).

5.4.2.1.2 Jak vidí školní parlamenty Involver Education ltd.

Za posledních 80 let se znění významu školního parlamentu v Anglii moc nezměnilo. I nadále je většina škol zapojena do studentské participace jedním, nebo více způsoby. Ve většině případů se jedná o nějakou verzi studentského parlamentu, kde si každá škola může zvolit vlastní název. Obecně se setkává 20-30 dětí zvolených z jednotlivých tříd, a společně s ředitelem či ředitelkou probírají problémy a nápady prospěšné pro studenty, školu, nebo obojí. Školní parlamenty jsou dnes ale neefektivní, probírají každý rok ty samé problémy a moc nepomáhají k vývoji demokratického myšlení. Kvůli tohoto založila společnost charitu Smart School Councils, která se nyní soustředí jen na školní parlamenty, a nechává tak Involver aby se zaměřovali na obecnější školení demokratického myšlení ve světě (Jacobsberg, 2022).

5.4.2.1.3 Problémy dnešních školních parlamentů

Když se podíváme na fungování školních parlamentů v Anglii, mohli bychom usoudit, že fungují přesně tak, jak chceme, aby fungovaly ty u nás. Tento úsudek je právoplatný. Přibližně 98% Anglických základních škol, tedy úroveň ISCED 1, školní parlament má a často se i setkává pravidelně a efektivně řeší některé problémy ve škole (Sanderson, 2022).

Anglické školní parlamenty se ale kritice nevyhnou. Největším problémem v nynějších školních parlamentech je podle Involver celý proces, od voleb, až po aktivitu. Většina zástupců tříd ve školních parlamentech jsou žáci a žákyně, kteří se už chtějí začlenit, a kteří aktivně vyhledávají způsoby, jak se zapojit do dění kolem sebe. Ve velkém počtu případů se jedná o akademicky zdatné žáky, kteří se chtějí zapojit do nejvíce aktivit. Tento proces ale dělá šikovnými žáky šikovnější, a žáci, kteří nejsou například tak extrovertní, aby se hrnuli do školního parlamentu, jsou ponechány bez šance se naučit to, co by se ve školním parlamentu naučili.

Dle Jacobsberga (2022) nejsou dnešní školní parlamenty v Anglii inklusivní. Nejsou inklusivní, protože jen nejnadanější studenti v ohledu debatování a argumentace jsou jejími členy. Ostatní, méně zdatní studenti, kteří by ale mohli mít jiné znalosti k vylepšení parlamentní skupiny, se s těží do školního parlamentu dostanou, právě kvůli nedostatku v tomto jednom aspektu výuky.

Kritika parlamentů pokračuje i v samotném jejich provedení. Školní parlamenty se skládají ze zvolených zástupců každé třídy. Třída může dávat zástupci návrhy na

zlepšení, nápady pro nové projekty, ale na schůzce je to jen na zástupci, jestli se o těchto poznámkách zmíní nebo ne. Tenhle fakt jen znázorňuje, že i přes to že se školní parlament zdá být demokratická síla školy, pořád je to jen malá skupina lidí, co drží všechnu moc. Demokratické myšlení by podle Involver mělo začleňovat všechny stejně, nejen supinu zvolených lidí. Za touto myšlenou stojí teorie, že školní, jak je známe dnes by neměly existovat, a místo to ho by měli být celoškolní parlamenty. Celoškolní parlamenty by, jak je zřejmé z názvu, začleňovali celou školu najednou. S dnešní technologií počítačů, chytrých tabulí a projektorů, není těžké vytvořit program, aby se celá škola mohla najednou připojit do diskuze. Tento proces by byl ještě před pár lety nemožný, kvůli nedostatkům technologie. Kdyby se před dvaceti lety jakákoliv škola domluvila na celoškolním parlamentu, museli by se všichni žáci a učitelé sejít osobně, a probírat tak všechny námitky a návrhy žáků. V této situaci by ale byl stejný problém jako vidíme dnes ve školních parlamentech; mluvili by jen žáci, kteří se nebojí mluvit před velkou skupinou lidí, a za každou cenu se chtějí zapojit (Jacobsberg, 2022)

5.4.2.1.4 Democratizace školních parlamentů

Hlavní problém, který se musí vyřešit, je problém reprezentace. Žáci jednou ročně volí pro kandidáta, který bude reprezentovat jejich třídu ve školním parlamentu. Tohle je ale ve většině případů poslední rozhodnutí, kterého se může většina žáků a žákyň účastnit. Smart School Councils, chce tento problém vyřešit tím, že eliminuje nynější školní parlamenty a nahradí je něčím jiným.

Celoškolní parlamenty by fungovali podobně jako dnešní standard. Na schůzce se probírají buď námitky studentů, nebo nové školní projekty apod. Rozdíl mezi standardním školním parlamentem a tím celoškolním je ten, že se každé schůzky účastní všichni žáci zároveň. V představě, že by se všichni scházeli osobně v jedné velké místnosti (ve většině případech tělocvična), jsou samozřejmě zádrhele. Koordinovat tak velký počet lidí každý týden, ať dávají všichni pozor a přicházejí včas je logisticky velmi obtížné a časově náročné. Také, jak jsem zmínil, by opět mluvili ve většině případech jen studenti k tomu připraveni a ochotní se postavit proti celé škole (Sanderson, 2022)

Jak řešit tento specifický problém vymysleli ve Smart School Council a chtěli by řešení začít implementovat v ochotných školách. Každá třída v Anglických základních školách má svou vlastní interaktivní tabuli. Tyto tabule jsou připojené do školní sítě

a mají přístup k internetu a k různým programům a aplikacím. Díky informačním technologiím dnes by se poměrně jednoduše dala propojit do všech třídních tabulí zároveň například prezentace, kde by byla otázka dne. V tomto systému by každá třída o přibližně třiceti lidí, takže stejný počet jako typický školní parlament, diskutovala o dané otázce, nápadu, projektu nebo problému, a poté zaznamenala své třídní rozhodnutí do celoškolské prezentace. Tímto způsobem by efektivita diskuze nebyla zkomprimována zbytečně velkým množstvím lidí, tak by dostali v každé třídě šanci mluvit všichni žáci. Ve větším měřítku by to znamenalo, že i když diskutují různé skupiny na různých místech, všichni lidé diskutují o tom samém tématu a mají centrální systém, jak jednotlivé výsledky mapovat.

Další možností, jak vyřešit tento problém, není změna celého systému jak fungoval doposud. Jacobsberg (2022) se zmiňuje o možnosti nestálého školního parlamentu. V tomto systému by nebyly voleni zástupci třídy, ale parlament by existoval pořád stejně. Místo reprezentačního žáka z každé třídy by na schůzky parlamentu chodil vždy žák, který má nápad o čem by se v parlamentu mohli bavit. Tento přístup umožňuje samotným žákům s novými nápady jít hned za vedením školy a osobně si o požadavek říct, nemusí tak mluvit přes prostředníka, jak je to v dosavadních školních parlamentech.

5.5 Porovnání školních parlamentů Anglie a České republiky

Jak je zřejmé z dosavadního textu této práce, školní parlamenty v Anglii a České republice jsou ve dvou různých stádiích vývoje. Anglie má již dlouhou historii školních parlamentů, a tak měli v této zemi čas na zkoušky a experimentování s novými myšlenkami o tom, jak by měl parlament vypadat. Za tu dobu se dostali do stádia, kde všichni přítomní usoudili, že jsou parlamenty dostatečně funkční a zavedené, že se dál měnit nemusí. Z pohledu moderního světa zde ale nastaly nové problémy, které nemohly být v minulosti předpovídány. Problémy inkluze a reprezentace všech se staly novým tématem debat o školních parlamentech. Nyní se tyto nově nalezené problémy snaží eradikovat různými způsoby různí lidé a společnosti.

V České republice se teprve školství snaží dostat školní parlamenty do obecného dění ve školách. Česká republika se chce v pohledu na školní parlamenty dostat tam, kde je teď Anglie. Je velmi možné, že za roky, kdy se budou rozvíjet české školní parlamenty a zasahovat více do života ve školách, se dostaneme na stejné místo, kde je dnes Anglie.

Školní parlamenty jako takové se ale musí, stejně jako všechno okolo nás, neustále vyvíjet a pokračovat s dobou. I přes fakt, že experti na anglické školní parlamenty je chtějí drasticky změnit, a Česká republika se snaží dosáhnout nynějšího standardu Anglie, neznamená to, že by se Česko, zejména CEDU, mělo snažit o stejný konečný cíl jako Smart School

Councils. V Anglii se o tyto změny mohou pokoušet právě z důvodu, že tamní školní parlamenty jsou již zaběhnuté a mají základy, na které mohou zkoušet pokládat nové varianty. V České republice toto není možné, dokud naše základy školních parlamentů nebudou stejně silné, jako ty v Anglii.

	Česká republika	Anglie
Počet škol	4 214	20 249
Procento škol s parlamentem	60,00	98
Počet parlamentů	2528,00	19 844
Počet studentů	962 348	8 890 357
Počet učitelů	69 535	530 172
Poměr žáků k učitelům	7/93	3/47

Obrázek 2 Vlastní obrázek: porovnání škol v Česku a Anglii, převzato z: <https://www.besa.org.uk/key-uk-education-statistics/> a <https://www.statistikaamy.cz/2021/09/21/zakladni-prehled-o-zakladnich-skolach>

Závěr

Školní parlamenty se v čím dál více školách světa stávají standardní pomůckou ke komunikaci vedení s žáky. Jsou také skvělým advokátem a edukátorem pro demokratické myšlení ve škole. V teoretické části práce jsme se seznámili s pojmy spojené se školními parlamenty a co to vůbec školní parlamenty jsou. Vysvětlili jsme si jisté problémy se školními parlamenty v České republice a také jsme si řekli, jak by se tyto problémy mohly řešit dále. ISCED byla další součástí teoretické části práce. Byla dána definice mezinárodní standardní klasifikace edukace a popsány dva stupně důležité pro tuto práci. Dále jsme si řekli kde přesně se nachází školní parlamenty na našem území a také v Anglii. Dozvěděli jsme se o edukačních systémech Spojeného království a jak každá země jinak řeší své vzdělávací procesy.

V praktické části jsem zdůraznil, jakým způsobem byl konán výzkum práce a jaké byly jeho předpoklady. Také jsem představil tři různé experty na školní parlamenty a popsal kde nabrali svou expertízu. Předložil jsem informace o firmách nebo charitách, pro které experti pracují nebo je založili. Také jsem poukázal na to, co přesně tyto společnosti chtějí udělat a na co se zaměřují. Dále jsem popsal kritiky na školní parlamenty osob a firem a přiblížil jejich úsilí jak tyto, v jejich očích problémy, napravit. Popsal jsem, jak každá země naviguje svět školních parlamentů, kde jsou nedostatky, a kde by se měli změnit k lepšímu.

Na konec práce jsem porovnal přímo oba dva státy a jejich přístupy ke školním parlamentům. Také jsem připojil obecné informace o školních systémech v obou zemích.

Zdroje

Bibliografické zdroje

FRONĚK, Jan, Eliška BUCVANOVÁ a Karel KARAFIÁT, 2013. *Žákovský parlament na prvním stupni: pomocník pro koordinátora parlamentu*. V Praze: Gemini. ISBN 978-80-905293-9-7.

HAZLBAUER, Tomáš, Kamila ŠIMŮNKOVÁ PETROVSKÁ a Filip HOTOVÝ, 2012. *Žákovský parlament: Jak začít s parlamentem, aby brzy neskončil*. V Praze: Gemini. ISBN 978-80-905293-1-1.

HAZLBAUER, Tomáš, Kamila ŠIMŮNKOVÁ PETROVSKÁ a Filip HOTOVÝ, 2012. *Žákovský parlament*. V Praze: Gemini. ISBN 978-80-905293-3-5.

HAZLBAUER, Tomáš, Kamila ŠIMŮNKOVÁ PETROVSKÁ a Filip HOTOVÝ, 2012. *Žákovský parlament*. V Praze: Gemini. ISBN 978-80-905293-2-8.

HENDL, Jan, 2008. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-485-4.

CHMELÍK, Luboš, 2010. *Vývoj školské správy na našem území*. Brno. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita.

VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ, 2011. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3357-9.

VIDLÁKOVÁ, Jitka, 2012. Analýza fungování žákovské samosprávy na základní škole. *Lifelong learning*. 2(3), 24. ISSN 1804-526X. Dostupné také z: <https://lifelonglearning.mendelu.cz/wcd/w-rek-lifelong/l11203/lifele201202037.pdf>

Universum: všeobecná encyklopedie, 2002. Praha: Odeon. ISBN 80-207-1114-7.

Tématická Zpráva: Participace žáků a studentů na fungování a rozvoji školy, 2017. 4. Praha: Česká školní inspekce, 26 s. Dostupné také z: <https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Tematicke-zpravy/Tematicka-zprava-Participace-zaku-a-studentu-na-fu>

An Unfair Start: Inequality in Children's Education in Rich Countries, 2018. 15. ISSN 1605-7317. Dostupné také z: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/an-unfair-start-inequality-children-education_37049-RC15-EN-WEB.pdf

International Standard Classification of Education ISCED 2011, 2012. 1. Montreal: UNESCO Institute for Statistics. ISBN 978-92-9189-123-8. ISSN 978-92-9189-123-8.

Elektronické zdroje

MODRÁ, Katrina, 2019. UNICEF report card gives Czech education low marks. *Www.expats.cz* [online]. Praha: expats.cz, 8.1.2019 [cit. 2022-06-01]. Dostupné z: <https://www.expats.cz/czech-news/article/unicef-report-card-gives-czech-education-low-marks>

POUSHTER, Jacob, 2017. Worldwide, People Divided on Whether Life Today Is Better Than in the Past. *Pew research center* [online]. 5.12.2017, **19**(1), 1-3 [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/global/2017/12/05/worldwide-people-divided-on-whether-life-today-is-better-than-in-the-past/>

Centrum pro demokratické učení, 2013. *CEDU* [online]. Praha: CEDU [cit. 2022-05-26]. Dostupné z: <https://cedu.cz/>

UK primary education, 2020. *Www.brightworldguardianships.com* [online]. Hurstpierpoint: Bright World [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://www.brightworldguardianships.com/en/guardianship/british-education-system/>

The School Councils (Wales) Regulations 2005, 2005. *Www.legislation.gov.uk* [online]. Londýn: The National Archives [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/wsi/2005/3200/regulation/4/made>

Citarny, 2020. *Citarny.cz* [online]. Praha: Citarna [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: <https://www.citarny.cz/knihy-lide/vzdelavani-a-souvislosti/vzdelavani-a-skola/skola-povinna-skolni-dochazka>

Besa: British educational suppliers association, 2016. *Besa* [online]. Londýn: besa [cit. 2022-06-16]. Dostupné z: <https://www.besa.org.uk/key-uk-education-statistics/>

Nesta (Charity), 2022. *Wikipedie* [online]. Alabama: Wikipedie [cit. 2022-06-16]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Nesta_\(charity\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Nesta_(charity))

Lexico, 2021. *Lexico* [online]. lexico: Lexico [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: https://www.lexico.com/definition/school_council

Česká-republika: Česká-republika:Primární a nižší sekundární vzdělávání (Základní vzdělávání), 2022. *EURYDICE* [online]. Ostrava: European commision, 26.1.2022 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/single-structure-education-integrated-primary-and-lower-secondary-education-7_cs

Statistika&my: Magazín českého statistického úřadu [online], 2019. 11. [cit. 2022-06-01]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2021/09/21/zakladni-prehled-o-zakladnich-skolach>

Education and training statistics for the UK, 2020. *Gov.uk* [online]. Londýn: gov.uk, 23.11.2021 [cit. 2022-06-01]. Dostupné z: <https://explore-education-statistics.service.gov.uk/find-statistics/education-and-training-statistics-for-the-uk/2020>

Zákony pro lidi, 2010. *Www.zakonyprolidi.cz* [online]. Praha: Zákony pro lidi [cit. 2022-06-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-100>

CGP Grey, 2013, The Difference between the United Kingdom, Great Britain and England Explained, Youtube video, [15.05.2022], Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=rNu8XDBSn10>

Mluvené zdroje

HALZBAUER, Tomáš, Ředitel CEDU, [ústní sdělení], Praha, 18.5.2022

JACOBSBERG, Asher, CEO Involver Education LTD., [ústní sdělení], Malawi, 8.3.2022

NOVÁKOVÁ, Petra, Zástupkyně ředitelky ZŠ Štěpánov, [ústní sdělení], Štěpánov, 2022

SANDERS, Greg, Ředitel Smart School Councils, [ústní sdělení], Londýn, 19.4.2022

Přílohy

Obrázky

Obrázek č. 1 Systém kódování úrovně vzdělání podle klasifikace z roku 2011, 2022.

In: *Wikipedie* [online]. San Francisco: Wikipedie [cit. 2022-06-01]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/International_Standard_Classification_of_Education

Obrázek č. 2 Porovnání škol v Česku a Anglii (Vlastní obrázek)

Vzory otázek k rozhovorů

Jak se jmenujete?
Co je vaše práce/ kde pracujete?
Jak je vaše práce spojena se školními parlamenty?
Jak dlouho firma existuje a jak dlouho tam pracujete?
Co je to školní parlament?
 Kdo je členem?
 Jak jsou voleni?
 Kolik lidí?
Kdy obvykle začíná školní parlament?
 školka?
 první/ druhý stupeň?
Jak dlouho jsou aktivní? (končí střední školou?)
Jak často se scházejí?
 Jak dlouho trvají schůzky?
Co dělá školní parlament?
Kdo rozhoduje, co bude parlament dělat?
Jak velkou moc má školní parlament? o čem může rozhodovat?
Jak se za posledních 20 let změnily školní parlamenty?
 je jich víc na procenta?
 Mají větší moc?
 Jsou efektivnější než dříve?
Jaké jsou školní parlamenty bez podpory CEDU?
 Jaké jsou jejich specifické problémy?
Co se CEDU snaží vylepšit?
 Jak se to snažíte vylepšit?
 Máte nějaké spojení s vládou ČR?
 Jaké jsou rozdíly mezi CEDU a non-CEDU parlamenty?
Kolik škol je zapojených do CEDU?

NÁZORY:

Myslíte si, že jsou školní parlamenty současně efektivní v tom co dělají?
 -vysvětlete
Co by se mohlo udělat lépe?
Myslíte si že by všechny školy měly mít školní parlament?
 Měl by to být zákon?

What is your name?
What is your job/ where do you work?
How is your job related to school councils?
How long have you been working there?
What is a school council?
 Who is a member?
 how are they chosen?
 how many people?
When does a school council first start?
 Nursery
 Primary
How long do they last?
How often do they meet?
 For how long?
What does a school council do?
Who decides what they do?
How much power does a school council hold?
How have school councils changed in the last 20 years?
 Are there more percentage-wise?
 Do they have more power?
 Did they get better?
What are school councils like outside of Smart School Councils?
 What are specific problems?
What is SSC trying to fix?
 How are you fixing it?
 Are you influencing the government somehow?
 What are some main differences between SSC and non-SSC councils?
How many schools are in SSC?

OPINIONS

Do you feel that most school councils are effective in what they do?
 -explain
What could be done better?
Do you think all schools should have a school council?
 should it be a law like in Wales?

Who are you? what are your qualifications and such?
What is Involver? (government?)
What is the goal of involver?
How long has Involver been involving?
What is a school council?
What schools have a school council? every school
Is it compulsory?
At what age/in which year do children get to be in school councils?
-at what age is there a flip to what the council decides/does with their power?
-which school councils are more effective? (KEY1, KEY2, KEY3 ...)

What do you think of school councils?
-what do school councils you know do well/badly?
-do they work? - in what way?
-do you recommend other countries of the world to implement them?

what do people think of school councils?
-students - is a school council important for them?
-parents
-teachers - does it hinder them in any way?

|

5 *Otázky pro Ashera Jacobsberga*